

«Campania din 1919 justifică din acest punct de vedere, pe de-a întregul înțelepciunea politică «de conservare» din Decembrie 1917 și Ianuarie 1918. De nu se împiedica atunci exodul puterilor constituite ale statului în haotica Rusie: de nu se păstrau pentru zilele mai bune ce aveau să vie, puterile vii ale nației, armătura ei esențială de apărare și de ocîrmuire fie chiar sub povara trecătoare a împilării vrăjmașe și a păcii sale vitregi; de lăsam altora grija să ne culeagă rămășițele din dezastru, pe harta conferinței de pace, unde s'ar fi statornicit hotărârile Romîniei? Pe linia armistițiului dela Belgrad, care ne oprise înaintarea la Mureș? Oare ce sprijin am mai fi putut oferi, în perioada de descompunere a împărăției austro-ungare, mișcării de dezrobire a Romînilor din Transilvania și din Bucovina? S'a văzut doar în Banat ce a însemnat faptul că Sîrbii armatei din Orient ne-au putut-o lua înainte» (p. 164).

Credem că nu e nici prea de vreme nici inoportun să mulțumim pentru acestea și lui Alexandru Marghiloman.

D-l George Brătianu a avut dreptate să înscrie pe prima pagină a lucrării d-sale versul poetului latin. Multă trudă a trebuit ca să-și clădească Romîni căminul. A. S.

Jean Rostand: *Les vie et ses problèmes*. 211 pag. Flammarion. Paris 1939.

Autorul este un apreciat popularizator de cunoștințe științifice, în special biologice, pe care le expune clar și viu. Informații serioase și precise asupra problemelor de care se ocupă, vrînd expunerea aridă cu considerații generale, filozofice, captivează ușor atenția cititorilor și le inspiră cuvenita încredere în temeinicia afirmațiilor.

Viața este fenomenul universal cel mai interesant. Cu toate simțurile cercetătorilor însă, continuă să rămînă învăluită de mister. Unii gînditori, pesimiști, socot chiar că «inteligența omenească — care nu-i decît una din manifestările vieții — nu poate, nu va putea pătrunde în tainele ei».

Totuși, pentru cei care privesc obiectiv problemele vieții, cuceririle pe care le-a adunat știința de vreun secol încoace sînt încurajatoare. Se nădăjduiește în dezlegarea a cît mai multe din problemele care se pun și care vor conduce la priceperea naturii vieții.

Autorul vede în reacțiuni fizico-chimice cele mai multe din manifestările energiei vitale și crede că toate vor fi lămurite în același chip, fără a face apel la vreo «forță vitală».

El caută să răspîndească și să familiarizeze această credință. Plecînd dela examinarea unor deosebiri fundamentale — pe care nu le găsește — între materia vie și cea brută, autorul trece la structura celurară, prin care se manifestă viața. Pomenind de viruși filtranți, pe care unii savanți îi socotesc ca simple molecule de proteină, de rolul grăuncioarelor (gene) purtătoare de caractere ereditare și de cromosomii de sex, atacă problema fecundației și dezvoltării puilor din ouă fecundate.

Dar și fecundația se poate tălmăci fizico-chimic după cum indică experiențele de fecundație artificială. Iar în dezvoltarea embrionilor, stăruie asupra factorilor organizatori, care diriguie — prin hormoni, deci substanțe chimice — diferențierile și alcătuirile organelor.

Viața unui organism complex pare o mașinărie, căci ea este rezultanta

vieții celulelor, țesuturilor și organelor, care pot trăi și izolate, dacă li se stabilesc condiții apropiate celor din organism. Expune rezultate obținute de Carrel-Lindberg ș. a. Apoi dă un număr de amănunte impresionante asupra rezistenței unor viețuitoare la condiții rele; procesele morții la animale superioare, fenomene în care chimismul funcționării se poate urmări cu oarecare precizie.

Rămân atâtea probleme de deslegat, între care originea vieții, evoluția ei în timp și spațiu, origina și destinul omenirii, asupra cărora se împărtășesc, critic, ipotezele ce au mai mult credit.

Cartea se citește ușor, e descărcată de un balast prea greoi, provoacă meditație asupra acestor probleme, lăsând și impresia că deslegarea a cât mai multe taine ale vieții, duce la o mai bună înțelegere și prețuire a ei, mai cu seamă astăzi când măcelurile par să cuprindă omenirea întreagă. T. A. B.

Marmeliuc D. Sofocles: *Ajax, Trachiniile, Antigona*. Studiu istoric-literar. Cernăuți, «Glasul Bucovinei», 1939. (Extras din Buletinul «Codrul Cosminului», X-XII, 1939). 120 p. 8°.

Lucrarea aceasta prezintă un deosebit interes prin analiza fină și bine documentată a celor trei tragedii ale lui Sofocle, indicate în titlu. Firește, ea se adresează în primul rând specialiștilor, căci presupune cunoașterea perfectă a tragediei grecești și mai ales a pieselor lui Sofocle.

Autorul este în curent cu bibliografia cea mai bună și cea mai nouă, pe care o citează cu conștiinciozitate în notele dela sfârșitul cărții.

Pe lângă analiza literară și filologică, d. Marmeliuc se ocupă amănunțit de originea tragediei (în «Introducere» p. 3—5), de cronologie (de exemplu data când a apărut *Ajax*), autenticitate (de exemplu versurile 905—920 din *Antigona*) și de interpretare.

În general, pasajele despre care tratează d. Marmeliuc sînt bine interpretate și frumos traduse; însă în privința unora din ele nu putem fi de acord. Astfel:

Antigona, v. 782: Ἐρως, ὃς ἐν κτήμασι πίπτεις. Versul acesta a pricinuit multă bătaie de cap filologilor, care l-au interpretat în fel și chip, din cauza lui κτήμασι. Și d. Marmeliuc crede că cuvîntul acesta ar însemna «avere posedată de Eros», deci «pradă» (p. 61, n. 2). Cea mai bună interpretare credem c'a dat-o filologul neogrec *Coray*, care spune că κτήμασι înseamnă κτήνῃσι «animale», ca în greaca modernă; așa că versul de mai sus trebuie tradus astfel: «O, Eros, care te abați asupra animalelor» (sau, mai liber și mai poetic: «O, Eros, care cuprinzi [toate] ființele».)

Antigona, vers. 472: εἴκειν δ' οὐκ ἐπίσταται κακοῖς; d. Marmeliuc traduce (p. 53): «Nu înconjoară nenorocirile»; mai exact ar fi: «Nu știe să cedeze în fața nenorocirilor.»

Antigona, vers. 1348-9: πολλῷ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας πρῶτον ὑπάρχει; d. Marmeliuc traduce: «Numai pe înțelepciune și măsură se întemeiază fericirea.» Traducerea este frumoasă, însă nu-i exactă. D-l Marmeliuc interpretează prea liber τὸ φρονεῖν (p. 74) prin: «înțelepciune și măsură»; iar în nota 2, dela aceeași pagină, îl redă prin: «înțelepciunea împreună cu măsura». φρονεῖν înseamnă pur și simplu «a fi înțelept»; firește că înțelepciunea nu se poate închipui fără măsură, mai ales cînd este vorba de Greci, a căror civilizație se poate caracteriza printr'un singur cuvînt: μέτρον «măsură». Versul de mai sus trebuie tradus astfel: «(Cu mult) cea mai mare fericire este a fi înțelept.»